Масеҳи Ношинос: Мулоқотҳо Дар Сарҳадҳои Ном

“The Unknown Christ: Encounters Beyond the Name”

Муқаддима

Дар тӯли таърих, мардон ва занон аз фарҳангҳои гуногун бо Масеҳ рӯ ба рӯ шудаанд, на ҳамеша номи Ӯро медонистанд. Баъзан ин тавассути таҷрибаҳои фавқулодда, дидорҳо ё хобҳо рӯй медод. Дар ҳолатҳои дигар ғ тавассути ҳисси дарунии ҳақиқат, адолат ё муҳаббат, ки ба Ӯ ишора мекунад. Шоҳидӣҳои монанди ин, ки мо онҳоро дар Китоби Муқаддас, таърихи Калисои ҷаҳонӣ ва замони муосир мебинем, таърифи маҳдуди ҳузури Масеҳро зери шубҳа мегузоранд ва моро даъват мекунанд, то дар бораи таъсири фарогири Ӯ фикр кунем.

Чӣ тавре ки Эндрю Уоллс ба мо ёдрас мекунад:

> *“Масеҳ дар дохили фарҳанги тамға гирифта шуда таҷассум меёбад… вале Худи Ӯ ҳеҷ гоҳ зиндонии ягон фарҳанг нест, ҳатто фарҳанги худи Ӯ.”*
> *— Эндрю Ф. Уоллс, “Инҷил: зиндонӣ ва озодкунандаи фарҳанг”*

Илоҳиёти ғарбӣ аксаран ба чунин таҷассумҳо бетаваҷҷӯҳӣ мекард, ҳузури зиндаи Масеҳро ба намунаҳои хушк ва аз ҳад зиёд систематикшуда маҳдуд месохт. Аммо ҳамзамон, Инҷили Нав худ моро даъват мекунад, то аз ибтидои таълим то комёбӣ дар Масеҳ пеш равем:

> *"Зеро, мувофиқи дарозии замон, мебоист шумо муаллим мешудед, лекин аз нав ба шумо асосҳои аввалини каломи Худоро таълим додан лозим меояд, ва барои шумо шир даркор аст, на ғизои сахт."*
> *— Ибриен 5:12*

Ин таҳқиқ ба мавзӯи «Масеҳ Ношинос» бахшида шудааст - ҳузури пинҳон ё ношиноси Ӯ дар миёни халқҳо, махсус берун аз марзҳои намоёни Калисо. Бо такя ба Китоби Муқаддас, илоҳиёт ва шаҳодатҳои тамоми ҷаҳон, муаллиф мекӯшад нишон диҳад, ки чӣ гуна Масеҳ метавонад берун аз ном ё институт ба вохӯрӣ оварда шавад ва ин барои миссия, гуфтугӯи байни динӣ ва таълимоти шогирдӣ имрӯз чӣ маъно дорад..

Пояҳои Китоби Муқаддас

Консепсияи Масеҳ Ношинос ҳеҷ гоҳ дар илоҳиёти муосир чизе нав нест - он амиқан дар матнҳои Китоби Муқаддас реша дорад. Дар саҳифаҳои Китоби Муқаддас мо ишораҳо, нуфузҳо ва шаҳодатҳоро мебинем, ки нишон медиҳанд ҳузури Масеҳ ва кори қутубсозии Ӯ хеле фаротар аз он аст, ки номи Ӯ маълум аст. Ин порчаҳо моро даъват мекунанд, ки эътироф кунем, ки ваҳйи Худо ҳеҷ гоҳ дар доираи маҳдуд набуд, балки ҳамеша таъсири ҷаҳонӣ дошт.

Юҳанно 1:9 — Рӯшноии ҳақиқӣ барои ҳама одамон

Инҷили Юҳанно бо ин оғоз меёбад, ки Масеҳро бо Логоси абадӣ, Каломи илоҳӣ, ки тавассути он ҳама чиз вуҷуд пайдо кардааст, баробар мекунад. Юҳанно эълон мекунад:

> *"Он Нури ҳақиқӣ, ки ҳар одамро мунаввар мегардонад, ба ҷаҳон омаданӣ буд."*

Дар ин эълон ҷойе барои истисно вуҷуд надорад. Масеҳ — ваҳйи хусусӣ нест, ки танҳо барои каме одамон дастрас бошад; Ӯ рӯшноиест, ки ҳар касро равшан мекунад. Ҳатто пеш аз он ки одам Инҷилро бишунавад, Логос аллакай амал мекард, ҳиҷоби инсонро роҳнамоӣ мекард, иштиқи таълимро бедор месохт ва нурҳои ҳақиқат ва зебоиро мерасонд.

Аъмол 17:22–31 — Павлус дар Ареопаг

Вақте ки Павлус дар Афина тарғиб мекард, суханро бо танқиди фалсафаи Юнон барои пойбандӣ ба маъбадҳо оғоз намекард. Ба ҷои ин, ӯ ба қурбонигоҳи онҳо «Ба Худои Ношинос» менигарист ва онро ҳамчун пул истифода мебурд:

> *“Пас, Ҳамонро, ки шумо мепарастед, вале намешиносед, ман ба шумо мавъиза менамоям:" (с.23)*

Павлус бар ин бовар нест, ки ҷустуҷӯи динии онҳо беҳуда аст. Баръакс, ӯ дар он шаҳодати ҳузури Худоро мебинад — ҳузуреро, ки онҳо эҳсос мекарданд, аммо номи онро ҳанӯз намедонистанд. Ин қисса моҳияти Масеҳ Ношиносро дар бар мегирад: Он Касе, ки аллакай дар хоҳишҳои амиқи ҳар фарҳанг ҳузур дорад ва интизори шинохта шудан аст.

Матто 25:31–46 — Говҳо ва Бузҳо

Дар ин тасвири эсхатологӣ Масеҳ худро ҳамчун касе нишон медиҳад, ки ба таври сиррӣ дар миёни камбизоатон, гуруснагон, ташнагӣ, беморон ва маҳбусон ҳузур дорад. Ӯ мегӯяд:

> *“Ба ростӣ ба шумо мегӯям: он чи ба яке аз ин бародарони хурдтарини Ман кардаед, ба Ман кардаед.”* (с. 40)

Яке аз ҷолибтарин хусусиятҳои ин мисол дар он аст, ки на ҳақиқӣ ва на нодурусткорон Масеҳро дар амалҳои худ нашинохтанд. «Говҳо» бо ҳайрат мепурсанд: «Парвардигор! Кай моро гурусна дида, нӯшидем?» — онҳо ба Ӯ хизмат карданд, ҳанӯз аз ин огоҳ набуданд. Ин порча равшан нишон медиҳад, ки Масеҳ метавонад дар корҳои ҳамдардӣ ба назар расад, ҳатто вақте ки ҳузури Ӯ пинҳон аст.

Румиён 2:14–16 — Қонун, Навишташуда дар Дилҳо

Павлус дар бораи қавмҳои бегона сухан мегӯяд, ки гарчанде қонуни Мӯисиро надошта бошанд, бо вуҷуди ин ба хоҳиши Худо амал мекунанд:

> *“…Рафторашон нишон медиҳад, ки амали шариат дар дилашон навишта шудааст…”* (с. 15)

Ин гуна шоҳидии ботинии виҷдон далели он аст, ки Рӯҳи Худо ҳатто он ҷо амал мекунад, ки қонун вуҷуд надорад. Ин баён чунин маънӣ дорад, ки асари ахлоқии Масеҳ ба ҳар як дил роҳ меёбад ва одамонро омода месозад, то Ӯро эътироф кунанд, вақте ки номи Исо эълон карда мешавадм.

Юҳанно 10:16 – Гӯсфандони дигар берун аз рама

Исо дар бораи гӯсфандони дигар ёдовар мешавад, ки ба рамаи наздики Ӯ тааллуқ надоранд:

> *“Ман гӯсфандони дигар низ дорам, ки аз ин оғил нестанд, ва онҳоро низ бояд оварам.”*

Дар ин тасвир Масеҳ диди фарохтари галаи Худро мекушояд – он аз Исроил, аз шогирдони наздик ва ҳатто аз ҳудуди тақрибаи ошкорои насронӣ ҳам берун меравад. Бо ин роҳ аллакай пазируфтани ғайрияҳудиён шунида мешавад ва андешаи ҳузури эҳтимолии Ӯ дар миёни ҳамаи миллатҳо тасдиқ мегардад

Ҳастӣ 14 ва Ибриён 7 – Коҳини Малкисидек

Сурати асроромези Малкисидек дар саҳифаҳои «Ҳастӣ» падидор мешавад: ӯ Иброҳимро ҳамчун «коҳини Худои Бузургтар» баракат медиҳад. Гарчанде ки вай ба таърихи аҳдии Исроил тааллуқ надорад, номаи «Ибриён» ӯро рӯирост бо Масеҳ ҳамчун пешнамоиши коҳинӣ абадӣ мепайвандад. Малкисидек шаҳодат медиҳад, ки коҳинии ҳақиқӣ ва баракати Худо метавонанд берун аз сохторҳои пазируфтаи Исроил низ зоҳир шаванд, ва ба амали Масеҳ берун аз ҳудудҳои одатии мо ишора менамояд.

Луқо 24:13–35 – Роҳ ба Эммоус

Баъд аз эҳё шуданаш, Масеҳ бо ду шогирд дар роҳи Эммоус ҳамроҳ меравад. Аксари роҳро онҳо Ӯро намешиносанд:

“…Лекин чашмони онҳо баста буд, ба тавре ки Ӯро нашиноҳтанд.” (с. 16)

Танҳо ҳангоми шикастани нон чашмони онҳо боз мешавад. Ин манзар таҷрибаи бисёр одамонро имрӯз низ ба ёд меорад: онҳо ҳузури асроромезеро эҳсос мекунанд, ки дилҳояшонро гарм ва роҳнамоӣ мекунад, ва танҳо баъд дармеёбанд, ки тамоми ин муддат Масеҳ дар паҳлуяшон буд.

Айюб 19:25–27 – Наҷотдиҳандаи мунтазир

Бисёр пеш аз ҷисм гирифтани Масеҳ, Айюб дар миёни азобҳои худ чунин мегӯяд:

“Вале ман медонам, ки Наҷотдиҳандаи ман зинда аст.”

Сарфи назар аз он ки Айюб, ба назар мерасад, берун аз ҷомеаи аҳдии Исроил мезист, ҳавасмандиаш ба Наҷотдиҳанда он ҳақиқатро мекушояд, ки Рӯҳи Худо аллакай Ӯро ба сӯи Масеҳ роҳнамоӣ мекард. Шаҳодати ӯ нишон медиҳад, ки файзи Масеҳ ҳатто берун аз таърихи Исроил низ ҳузур дорад.

Юҳанно 12:32 – Ҷалб кардани ҳамаи халқҳо ба Худ

Ниҳоят, Масеҳ ваъдаи бузургеро медиҳад:

“Ва вақте ки Ман аз замин баланд гардонам, ҳамаи одамонро ба назди Худ мекашам.”

Дар ин ҷо Исо андозаи умумибашарии кори наҷотбахши Худро эълон мекунад. Салиби Ӯ – на ҳақиқати як қабила ё анъанахои як халқ, балки маркази таърих аст, ки тамоми инсониятро ба сӯи худ мекашад, ҳатто онҳое, ки ҳанӯз бо номи Ӯ ошно нестанд.

Аз «Ҳастӣ» то Инҷилҳо, Навиштаҳо пайваста ба Масеҳ ишора мекунанд ҳамчун ҳузуре, ки аз ҳудуди Исроил, як калисо ё як мазҳаби маъруф ҳам болотар меравад. Ӯ ҳар як инсонро равшан месозад, виҷдонро бедор мекунад, дар роҳ бо мусофирон рӯ ба рӯ мегардад ва Худро дар амалҳои раҳмдилона пинҳон месозад. Масеҳи ноошно, дар асл, ҳамон Логоси абадист – ки аз оғоз ҳузур дошт, дар ҳар дил амал мекунад ва Худро дар Исои Назарӣ ошкор намуд.

Овозҳои Илоҳиётшиносон

Агар Навиштаҳо пояи мафҳуми Масеҳи Ноошноро мегузоранд, пас илоҳиёт мекӯшад ин мавзӯъро барои ҳаёти Калисо ва рисолат шарҳ дода ва рушд диҳад. Дар миёни анъанаҳо ва асрҳо, илоҳиётшиносон он ҳақиқатро тасдиқ мекунанд, ки Масеҳ берун аз ҳудудҳои намоёни насронӣ низ ҳузур дорад. Андешаҳои онҳо бо таъкидҳои гуногун фарқ мекунанд, вале якҷо ба мо ёрӣ медиҳанд, то андозаи кори кайҳонии Масеҳро дарк намоем.Яке аз

нуктаҳои ҷолиби тааҷҷуб дар бисёр тафсирҳои «Масеҳи Ноошно» – ин набудани овози Падари ибтидоии Калисо мебошад. Бо вуҷуди ин, андешаҳои онҳо заминаи ғании илоҳиётиро барои фарқ кардани ҳузури пинҳонии Масеҳ дар миёни халқҳо муҳайё месозанд.

Юстини Шаҳид (II век) рушд дод андешаро *logos spermatikos* - “тухмҳои Логос”, ки паҳн шудаанд дар миёни инсоният. Ӯ таъкид мекард, ки ҳар ҳақиқате, ки чунин фалсафаҳое мисли Сократ ё Платон матраҳ кардаанд, аз Масеҳ дур набуд, балки ба Ӯ марбут буд, зеро Ӯ Логоси Абадист, Сабаби илоҳӣ, ки тавассути Он ҳама чиз ба вуҷуд омад. Гарчанде ки онҳо қисман ва нопурра буданд, ин даркиҳо воқеан рӯ ба рӯ шудан бо Масеҳ буданд.

Ҳамин тавр, Климент Александрӣ (поёни асри II) фалсафаро ҳамчун омодагии илоҳӣ ба Инҷил баррасӣ мекард, мисли он ки Қонун Исроилро омода мекард. Климент фалсафаи юнониро тасодуфӣ намедонист, балки пешакӣ таъйиншуда ва мактабе медонист, ки ҷӯёёни ҳақиқатро ба пуррагии ошкор дар Масеҳ омода мекард. Ӯ гуногунрангии он чизро мебинӣ, ки Худо худи худро ба ҷаҳон ошкор кардааст: ҳам паёмбарии яҳудӣ ва ҳам фалсафаи юнони ба тарзи худ шаҳодати як Масеҳро мерасонанд.

Ориген (асри III), ки ба андозаи ошкоршавии илоҳӣ ба таври амиқ таваҷҷӯҳ дошт, диди худро боз ҳам бештар пеш бурд. Ӯ Масеҳро ҳамчун Ҳакимии Абадӣ мешинохт, ки ҳақиқатро дар ҷаҳон мекорад ва тамоми одамонро ба шинохти Худо раҳнамоӣ мекунад. Ориген таъкид мекард, ки ҳеҷ фарҳанг ё фалсафа аз равшании илоҳӣ маҳрум нест; дар ҳар кадоме нишонаҳои Логос вуҷуд доранд, ки метавонанд ҷамъ оварда шуда, дар Масеҳ пурра шаванд. Тафсири аллегории Навиштаҳои Ӯ ба герменевтикаи фарроҳи ӯ низ таъсир мерасонд: ошкоршавии Худо, ки ҳам хусусӣ ва ҳам умумибашарӣ аст, ҳамеша ба он равона буд, ки ҳамаи халқҳоро дар бар гирад.

Дар Шарқ, Афанасий (асри IV) таъкид мекард, ки ҷисм гирифтани Масеҳ на танҳо барои Исроил, балки барои барқарор кардани тамоми инсоният буд. Дар асараш «Дар бораи ҷисмгирӣ» ӯ эълон мекунад, ки Калима «барои наҷоти мост» ҷисм гирифт, таъкид мекунад, ки тамоми инсоният – на танҳо як халқ – объекти кори наҷотбахши Масеҳ мебошад. Барои Афанасий, ҷисм гирифтани Масеҳ ба ҷаҳон маъно дошт, ки ҳаёти илоҳӣ барои ҳамаи одамон дастрас шуд, ва он берун аз ҳудудҳои фарҳангӣ ва ҷуғрофӣ густариш ёфт.

Калонҳои Каппадокия (Василий Бузург, Григорий Илоҳиётшинос ва Григорий Ниссӣ) ин фаҳмиши худро бо андешаҳои худ дар бораи умумибашарии кори Масеҳ тавассути илоҳиёти Тринарии онҳо боз ҳам амиқ карданд. Онҳо таъкид мекарданд, ки Рӯҳи Масеҳ ба тамоми ҷисми зинда мерезад ва миллатҳои гуногунро ба ҳаёти Худо мекашад. Григорий Илоҳиётшинос ҷумлаи машҳури худро гуфт: «Надидашуда – табобат наёфтааст», таъкид мекунад, ки бо ҷисм гирифтани Масеҳ дар тамоми табиати инсонии Ӯ, ҳар як халқ ва ҳар як фарҳанг ба фазои наҷот ворид мешаванд.

Баъдтар, Блажении Августин (асрҳои IV–V) ин андешаеро тавассути боварии худ дастгирӣ кард, ки «Ҳар ҳақиқате – ҳақиқати Худост». Бо вуҷуди он ки ба идолпарастӣ сахт танқид

мекард, Августин ҳамоно эътироф мекард, ки ҳама чизҳои ҳақиқӣ, зебо ва нек миёни фалсафаҳо ба Масеҳ тааллуқ доштанд, ки худи Ӯ Ҳақиқат аст. Ба андешаи Августин, дилҳои ноором ва ҷӯёёни инсон, ки дар шумори нопурраи ҷустуҷӯи фарҳангӣ ва фалсафӣ зоҳир мешуд, танҳо дар Масеҳ оромӣ ёфта метавонистанд. Ҳамин тавр, ҳатто дар андешаҳои онҳое, ки Ӯро эътироф намекунанд, Августин намуди омодагӣ ба Инҷилро мебинанд..

Якҷоя, ин Падарони Калисо диди амиқи миссионериро пешниҳод мекунанд. Онҳо хотиррасон мекунанд, ки Масеҳ маҳдуд ба як халқ, як таърих ё як анъана нест. Агар Масеҳ Логос бошад, равшании Ӯ ҳамеша дилҳои инсонро дар ҳар фарҳанг равшан мекард. Юстин, Климент, Ориген, Афанасий, Каппадокияҳо ва Августин шаҳодат медиҳанд, ки Инҷил дар холии рӯҳонӣ нест; он ба ҳавасҳо, даркҳо ва пораҳои ҳақиқате, ки худи Масеҳ аллакай ба онҳо даст зада буд, наздик аст – ҳузури пинҳонӣ, ки хеле пеш аз миссионерӣ ва Калисо вуҷуд дошт.

А. Назарияҳои Инклюзивӣ ва Миссионерӣ

Баъзе илоҳиётшиносон таъкид мекарданд, ки Масеҳ чӣ тавр метавонад дар миёни онҳое, ки ҳанӯз Ӯро ошкоро намешиносанд, ҳузур дошта бошад, ва дилҳо ва фарҳангҳоро ба ошкории пуррагитар омода созад.

- **Ҷон В. Тейлор** – Дар асари худ «Худо-Миёнарав», Тейлор таъкид мекунад, ки ҳузури умумибашарии Рӯҳ хеле пеш аз пайдоиши аввалин миссионерон амал мекард. Ба назари ӯ, вазифаи миссия на ба он аст, ки Масеҳро ба он ҷо биёрад, ки Ӯ вуҷуд надорад, балки Онеро, ки аллакай дар он ҷо амал мекунад, шинохта ва ба номаш номбар кунад. Дар ин ҷо принсипи Missio Dei таҷассум меёбад: миссияи Худо, ки берун аз ҳудудҳои Калисо густариш ёфтааст.

- **Лесли Ньюбигин –** Дар китобаш «Инҷил дар ҷомеаи плюралистӣ» Ньюбигин таъкид мекунад, ки гарчанде Масеҳ Яке аст, ҳукмронии Ӯ бар тамоми инсоният густариш ёфтааст. Ӯ менависад: «Вазифаи миссияи Калисо на он нест, ки Масеҳро ба он ҷо биёрад, ки Ӯ вуҷуд надорад, балки шаҳодат диҳад дар бораи Он, ки аллакай дар он ҷо ҳузур дорад». Ба назарии Ньюбигин, Инҷил на як ҳақиқати миёни бисёрҳақиқатҳо аст, балки Ҳақиқат аст – ошкор, умумибашарӣ ва ҳамаҷониба.

- **Карл Ранер –** Яке аз илоҳиётшиносони бомасъул ва таъсиргузори католикӣ, Ранер истилоҳи «масеҳият номаълум»ро ворид кард. Дар «Таҳқиқоти илоҳиётӣ»-и худ ӯ пешниҳод мекунад, ки ғайринасронҳое, ки бар асоси файзи Худо зиндагӣ мекунанд ва бо муҳаббат ва виҷдон роҳнамоӣ мешаванд, метавонанд Масеҳро қабул кунанд, ҳатто худ намедонанд. Ин андеша, гарчанде баҳсбарангез аст, дар бисёре аз ҷиҳатҳо илоҳиёти католикро дар замон ва пас аз Консили Дуюми Ватикан шакл

дод, ва таъкид мекунад, ки наҷот метавонад берун аз эътиқоди намоёни насронӣ густариш ёбад.

- **Эндрю Уоллс –** ҳамчун таърихшиноси соҳаи миссия, махсусан принсипи ҷисмгириро таъкид мекунад: Масеҳ дар ҳар фарҳанге ҷисм мегирад, ки Ӯро қабул мекунанд, вале ҳамоно бештар аз ҳар кадоме аз фарҳангҳо боқӣ мемонад. Ба назари Уоллс, мо борҳо ва борҳо «Масеҳи аллакай омада»-ро кашф мекунем. Аз ин рӯ, миссия на ба овардани чизе аз берун равона шудааст, балки ба шинохтани он чизе, ки аллакай дар дохил вуҷуд дорад.

- **Беда Гриффитс –** монах-бенедиктинӣ, ки дар Ҳиндустон зиндагӣ мекард; Гриффитс мекӯшид, ки идеалҳои рӯҳонии ҳиндуиро бо эътиқоди насронӣ муттаҳид созад. Дар китобаш «Масеҳ дар Ҳиндустон» ӯ Масеҳро ҳамчун «калиди сирри ҳастӣ» тавсиф мекунад, ки дар дил ҳар инсон аст, хоҳ барои ӯ маълум бошад, хоҳ не. Гриффитс бар он бовар дошт, ки ҳикмати Шарқ бар Масеҳ муқобил нест, балки баръакс, тавассути Ӯ равшан шудааст.

Якҷоя, ин овозҳо диди **фарогири** кори Масеҳро таъкид мекунанд: Ӯ дар шуури инсон, фарҳангҳо ва динҳои инсоният амал мекунад, ҳатто пеш аз он ки номи Ӯ эътироф ва эътиқод карда шавад.

В. Дидгоҳҳои плюралистӣ ва баҳсбарангез

Баъзе илоҳиётшиносон боз ҳам пеш рафтаанд ва таъкид мекунанд, ки ҳузури Масеҳ на танҳо ҳамчун омодагӣ ба Инҷил пинҳонӣ дида мешавад, балки инчунин ҳамчун ошкоршавии баробарқадр дар дохили дигар эътиқодҳо низ мушоҳида мешавад.

- **Раймонд Паниккар –** Дар китоби худ «Масеҳи Ноошнои индуизм» Паниккар, бо такя ба таҷрибаи католикӣ ва индуистии худ, таъкид мекунад, ки Масеҳ аз замонҳои қадим дар анъанаҳои индуистӣ ҳузур дошта ва амал мекард. Ӯ менависад: «Масеҳ маҳсули насронӣ нест… Ӯ хеле пеш аз пайдоиши насронӣ дар ҷаҳон амал мекард». Ба назари Паниккар, индуизм аллакай вохӯрии воқеӣ бо Логосро дар бар мегирад.
- **Ҷон Ҳик –** Бо қадамеро боз ҳам ҷасуронатар, Ҳик дар китоби худ «Худо номҳои зиёд дорад» таъкид мекунад, ки ҳамаи динҳо роҳҳои воқеӣ ба як воқеияти олии ягона мебошанд. Гарчанде мавқеи плюралистии ӯ аз доираи насрони анъанавӣ берун меравад, кори ӯ аксар вақт дар баҳсҳо дар бораи «Масеҳи Ноошно» ҳамчун хотиррасонии ҷолиб оварда мешавад, ки амалҳои Худо маҳдуд ба як низоми динӣ нестанд.

Ҳарчанд ин дидгоҳҳо баҳсбарангез ҳастанд, онҳо баҳсҳои қиматбаҳоро дар бораи робитаи ягонагии Масеҳ ва паҳноии кори наҷотбахши Худо ба вуҷуд оварданд**.**

С. Кристологияи Умумибашарӣ ва Драматикӣ

Гурӯҳи охирини илоҳиётшиносон «Масеҳи Ноошно»-ро на ҳамагӣ тавассути гуфтугӯи байни динҳо, балки бештар тавассути паҳноии умумибашарии наҷот баррасӣ мекарданд.

- **Ханс Урс фон Бальтазар –** Дар асари асосии худ «Теодрама», Бальтазар Масеҳро ҳамчун нақшофари марказии драмаи умумибашарии наҷот тасвир мекунад. Ҳатто онҳое, ки ҳеҷ гоҳ номи Ӯро нашунидаанд, дар ин ниятномаи илоҳӣ шомил мешаванд, зеро салиб ва эҳёшавии Масеҳ тамоми таърихи инсониятро фаро мегирад.

Овозҳои гуногуни илоҳиётӣ, ки дар ин ҷо оварда шудаанд, таъкидҳои мухталиф доранд: Тейлор ва Ньюбигин миссияро таъкид мекунанд, Ранер – файзро, Уоллс ва Гриффитс – ҷисмгирии фарҳангӣ, Паниккар ва Ҳик – плюрализмро, ва Бальтазар Масеҳи умумибашариро фарқ мекунад. Вале, гарчанде ки онҳо дар хулосаҳо фарқ мекунанд, ҳама дар як чиз мувофиқанд: Масеҳро наметавон ба ҳудудҳои намоёни Калисо маҳдуд кард. Ҳузури Ӯ дар виҷдон, фарҳангҳо ва ҳатто динҳои инсоният густариш меёбад, ва интизор аст, то ки Ӯро эътироф ва ба номаш номбар кунанд.

Контекстҳои Фарҳангӣ ва Байнидинӣ

Агар Масеҳ Равшанӣ бошад, ки ҳар инсониро равшан мекунад, пас хеле табиӣ аст, ки нишонаҳои ҳузури Ӯ дар фарҳангҳо ва динҳои ҷаҳон пайдо шаванд. Ва дар асл, дар тӯли таърих мардону заноне, ки аз эътиқоди насронӣ берун буданд, шаҳодат додаанд дар бораи ҳақиқатҳо, дидгоҳҳо ва даркҳое, ки ба Ӯ ишора мекунанд. Вазифаи Калисо ин нест, ки онҳоро ҳамчун хатои оддӣ рад кунад, балки фаҳмидани он аст, ки Масеҳ, Масеҳи Ноошно, аллакай дар куҷо амал мекунад.

Масеҳ дар Контексти Индуизм

Дар Ҳиндустон чунин илоҳиётшиносон мисли Раймонд Паниккар ва Беда Гриффитс таъкид мекарданд, ки анъанаҳои индуистӣ дарки амиқи рӯҳониро дар бар мегиранд, ки бо Инҷил мувофиқ аст. Паниккар як бор навишта буд: «Ман бо ҳайрат фаҳмидам, ки тамоми умрам Масеҳро вохӯрдаам ва баъзан ҳатто дар он ҷойҳое, ки камтар интизор доштам, Ӯро ёфтаам». Ба назари ӯ, Масеҳ дар индуизм нест набуд, балки бо таври пинҳонӣ дар он ҳузур дошт.

Беда Гриффитс, ки монахии насронӣ дар Ҳиндустон буд, Масеҳро ҳамчун «равшании Масеҳ, ки тавассути ҳикмати Шарқ медурахшад» тасвир мекард. Ӯ бовар дошт, ки андешаи ведантикӣ метавонад зарфи Логос гардад, нишон медиҳад, ки ҳақиқати Масеҳ ҳикмати фарҳангиро нест намекунад, балки баръакс, онро пурра ва болиғтар мекунад.

Масеҳ дар Контексти Ислом

Худ Қуръон Исо (Иса)-ро ҳамчун Масеҳ, Калима, Рӯҳ ва Нишонӣ ситоиш мекунад. Дар оятҳо тавсиф мешавад, ки Ӯ чашмсӯхтагонро шифо медиҳад, мурдагонро «бо иҷозати Худо» эҳё мекунад (сураи 5:110) ва аз як духтар таваллуд мешавад (сураи 19:19–21). Гарчанде ислом салиб ва илоҳияти Масеҳро рад мекунад, ин ҳақиқатҳои қисмӣ нуқтаи ибтидоӣ барои гуфтугӯ мебошанд.

Илоҳиётшиносон мисли Кеннет Крэгг («Даъват аз минорат») исломро посухи самимӣ, гарчанде ки нопурра, ба Худои зинда мешумурданд. Дэвид Шенк дар гуфтугӯ бо донишманди мусулмон Бадру Катерегга таъкид кард, ки Исо дар ислом бегона нест, балки аллакай эҳтиром мешавад, ҳарчанд пурра фаҳмида нашавад. Фил Паршалл таъкид мекард, ки орзуҳо дар бораи Исо дар исломияти мардумӣ бисёр вақт ҳамчун омилҳои ҳалкунанда дар гароишҳо хизмат мекунанд ва шаклҳои анъанавии миссияро убур мекунанд.

Якҷоя, ин хулосаҳо нишон медиҳанд, ки консепсияи Масеҳи Ноошно ба ислом бегона нест, балки аллакай эҳтиром меёбад ва интизори ошкории пурраи худ аст.

Масеҳ дар фарҳангҳои қавмӣ ва анъанавӣ

Дар ҷомеаҳои қавмӣ ҳузури Масеҳро аксар вақт дар рамзҳои фарҳангӣ ва анъанаҳои пайғамборӣ мушоҳида кардан мумкин аст. Мисоли равшан ин мардуми гурӯҳи каренҳо дар Бирма мебошад, ки аз замонҳои қадим интизори омадани «бародари сафед» бо «китоби муқаддас» буданд. Вақте миссионерони насронӣ бо Китоби Муқаддас омаданд, бисёре аз каренҳо онро ҳамчун «китоби» пешгӯишудаи худ эътироф карданд ва дар Масеҳ иҷрои умедҳои худро диданд.

Дигар шаҳодатҳо аз Ҳиндустон, Непал ва қавмҳои африқоӣ дар бораи дидгоҳҳое нақл мекунанд, ки дар он шифоёбандаи дурахшон ё шахс дар либоси сафед мушоҳида шудааст, ки баъд аз шиносоӣ бо Инҷил ҳамчун Масеҳ шинохта шуд. Ин ҳикояҳо мисол мебошанд барои он чизе, ки миссиолог Дон Ричардсон «муқоисаҳои наҷотбахш» номидааст – ангезаҳое аз фарҳанг, ки пешакӣ омода шудаанд, то ба Масеҳ ишора кунанд.

Масеҳ Дар Миёни Буддизм ва Анимизм

Дар Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ҳикояҳои зиёд ҳастанд, ки дар он ҷустуҷӯгарон ба «Худои ноошно» дуо мекарданд, дидгоҳҳое дар бораи шахси оддӣ ё салиб мегирифтанд ва баъдтар дар ин таҷрибаҳо Масеҳро шинохтанд. Дар фарҳангҳои анимистӣ таҷрибаи озодӣ, шифо ва ҷаҳони фавқулодда аксар вақт роҳи эътирофи Масеҳ ҳамчун Наҷотбахши ҳақиқиро омода мекунад.

Масеҳ дар Контексти Дунёвӣ ва Пасанасронӣ

Ҳатто дар Ғарби дунявӣ, ки эътиқоди намоён кам шудааст, одамон шаҳодат медиҳанд дар бораи вохӯриҳое, ки ба Масеҳ ишора мекунанд. Таҷрибаҳои марг ё клиникӣ аксар вақт бо дидгоҳҳои равшании дурахшон ё садои ҳақиқат ва муҳаббат ҳамроҳӣ мешаванд – ҳодисаҳое, ки баъзеҳо баъдан ҳамчун вохӯрӣ бо Логос дарк мекунанд. Дар ҷомеаҳои пасанасронӣ Масеҳ ҳамоно ҳузур дорад, гарчанде ноошно, ҳамчун Он ки тавассути виҷдон, зебоӣ ва сирр амал мекунад.

Аз ҳикматмандони индуӣ то муҳаққиқони мусулмон, аз пайғамбарии қавмӣ то дидгоҳҳо дар ҷаҳонҳои дунявӣ, шаҳодат ҳамоно боқӣ мемонад: Масеҳ худро бе шаҳодат намондааст. Ӯ маҳдуд ба ҳудудҳои фарҳангӣ ё динӣ нест, балки бо таври пинҳонӣ дар дилҳои мо амал мекунад, виҷдонро равшан месозад ва худро бо роҳҳое, ки барои ҳар контекст мувофиқанд, нишон медиҳад. Масеҳи Ноошно ҳамеша Логоси ҳузурдошта аст, ки ҳар қавмро ҳамон ҷо, ки қарор дорад, мебинад ва бо Он вохӯрӣ мекунад.

Хобҳо ва Дидгоҳҳо

Яке аз таъсирбахштарин роҳҳое, ки «Масеҳи Ноошно» имрӯз худро нишон медиҳад, хобҳо ва дидгоҳҳо мебошанд. Дар саросари ҷаҳон, бахусус дар кишварҳои мусулмонӣ, ҳазорҳо одамон шаҳодат медиҳанд, ки бо шахси дурахшон дар либоси сафед вохӯрдаанд, ки онҳоро ба номашон мешиносад, оромӣ медиҳад ва даъват мекунад, ки пайравӣ кунанд. Бисёр вақт чунин таҷрибаҳо дар одамоне рух медиҳанд, ки ҳеҷ гоҳ дар бораи Китоби Муқаддас ё таълимоти насронӣ нашунидаанд, ки ин ба мо нишон медиҳад: худи Масеҳ монеаҳои фарҳангӣ ва динӣро мешиканад.

Шахс дар Либоси Сафед

Дар бисёр шаҳодатҳо Масеҳ бо либосҳои сафед дурахшон, нурон ва пур аз муҳаббат ва қудрати беҳад нишон дода мешавад. Ӯ аксар вақт суханони содда, вале тағйирдиҳандаи ҳаёт мегӯяд: «Ба Ман пайравӣ кун» ё «Ман роҳ ҳастам». Онҳое, ки чунин дидгоҳҳоро мебинанд, дар бораи таҷрибаи амиқи эҳсосоти гуноҳ, ҷаҳони пеш аз ин ношинос ва шӯриши шинохтани ҳақиқат нақл мекунанд.

Ҳикояҳои монанд бисёр ҳастанд:

- **Али, Сурия –** Як ҷавон омода мешуд ба ҷиҳод, ва ба ӯ хоби марде дар либоси сафед омад, ки гуфт: «Ту мардумони маро мекушӣ». Бо ҳайратзада, ӯ баъд аз муддате бо насронӣҳои пинҳонӣ вохӯрд, ки ба ӯ фаҳмониданд, ки марде, ки дар хоб дидааст, Исо аст.

- **Фотима, Эрон –** Ӯ борҳо хоби мардееро мебинад, ки ба номаш ӯро даъват мекунад ва ба канори обҳои ором мебарад. Баъдтар, ӯ калимаҳоро аз Забур 22

ёфт ва фаҳмид, ки дар хоб Масеҳ ӯро раҳнамун мекард.

- **Руҳонии берберӣ,** Алҷазоир – Ба ӯ як буклет дода шуд, вале ӯ хондан намедонист; пас, қарор дод, ки хоби худро нақл кунад, ки дар он мардеро бо чашмҳои оташӣ ва шамшер аз даҳон мебинад. Баъд ба ӯ буклетро хонда нишон доданд, ки дар он Китоби Ошкорӣ, фасли 1 навишта шуда буд, ва ӯ фарёд зад: «*Бале, ин ҳамон марде аст, ки ман дар хоб дида будам*!»

Ин ҳикояҳо бо тасвирҳои охирзамонии Масеҳ дар Китоби Муқаддас ҳамоҳанганд, гӯё худ Худои эҳёшуда шахсияти худро тавассути хобҳо тасдиқ мекунад.Общие Черты в Свидетельствах

Ҳатто бо вуҷуди тафовутҳо дар фарҳангҳо ва контекстҳо, ин шаҳодатҳо ҳанӯз хусусиятҳои муштарак доранд:Образ сияющего человека в белом:

- Даъвати шахсӣ, аксар вақт ба номашон.
- Даъват: «*Ба Ман пайравӣ кун*» ё «*Ман роҳ, ҳақиқат ва ҳаёт ҳастам*».
- Тағйири амиқи дохилӣ: интиқоди гуноҳ, оромӣ ва шӯриши шинохтани ҳақиқат.

Таъсири Ҷаҳонӣ

Ин таҷрибаҳо якта нестанд. Муҳаққиқони миссионерӣ мисли Том Дойл («Хобҳо ва дидгоҳҳо: Оё Исо ҷаҳонро мусулмон бедор мекунад?») ва Дэвид Гаррисон («Боди дар хонаи ислом») ҳазорҳо шаҳодатҳоро дар Ховари Миёна, Африқо ва Осиё сабт кардаанд. Дар бисёр ҳолатҳо худи хобҳо дар бораи Масеҳ омили оғозёбии ҳаракатҳои комил ба сӯи Ӯ буданд, ҳатто пеш аз дахолати миссионерон.

Як собиқ ҷангҷӯи Толибон дар Афғонистон дар бораи тағйири рӯйдода ба ӯ чунин қисса кард: «*Ҳоло ман ба Он ки ба ман оромӣ дод, пайравӣ мекунам. Пештар ман вайрон мекард; ҳоло созандаам».*

Аҳамияти Илоҳиётӣ

Барои насронӣ, ин шаҳодатҳо хотиррасон мекунанд, ки қудрати Масеҳ маҳдуд ба стратегияҳои инсонӣ ё монеаҳои фарҳангӣ нест. Худои эҳёшуда ҳамоно бо қудрати худ амал мекунад ва худро он ҷо нишон медиҳад, ки бихоҳад. Чун Кеннет Кракнелл навиштааст:

> *“Мо даъват шудаем, ки дар бораи Масеҳ шаҳодат диҳем на бо рӯҳи рақобат, балки бо рӯҳи меҳмоннавозӣ – Масеҳиеро кашф кунем, ки дар назди мо дар дигарон меояд”.*

Хобҳо ва дидгоҳҳои Масеҳи Ноошно шаҳодат медиҳанд: Ӯ аллакай дар ҷойҳое ҳузур дорад, ки ҳанӯз номашро намешиносанд, одамонро ба сӯи худ мекашад.

Хобҳо ва дидгоҳҳо яке аз таъсирбахштарин шаҳодатҳо дар бораи ҳузури ҳамешагии Масеҳ мебошанд. Ҳатто дар деҳотҳои Эрон, кӯҳҳои Шимолии Африқо ё саҳроҳои Миёнаи Осиё – Шахс дар либоси сафед ҳамоно намоён мешавад ва ҷустуҷӯгаронро ба сӯи худ даъват мекунад. Ин вохӯриҳо ба Ҷамоат хотиррасон мекунанд, ки миссия на ба он дахл дорад, ки Масеҳро ба он ҷо биёранд, ки Ӯ нест, балки ба шинохт ва номбар кардани Он ки аллакай дар он ҷо амал мекунад.

Ҳаракатҳои Муосири Мусалмонҳо ба сӯи Масеҳ

Ҳарчанд хобҳо ва дидгоҳҳои алоҳидаи Масеҳ моро ба ҳайрат меоранд, аҳамияти онҳо боз ҳам бештар мешавад, вақте ки онҳо на танҳо ба рӯй овардани шахсӣ, балки ба рӯй овардани тамоми ҷамоатҳо меоранд. Дар чанд даҳсолаи охир, Ҷамоати ҷаҳонӣ шаҳодат додааст, ки олимон онро *Ҳаракати Мусалмонҳо ба сӯи Масеҳ* (MM2C – Muslim Movement to Christ) ё *Ҳаракатҳои Мӯъминон аз Муҳити Мусалмонӣ* (MBB – Muslim Background Believer) меноманд – яъне рӯй овардани оммавӣ аз оилаҳо, гурӯҳҳо ва ҳатто деҳот.

Ин ҳаракатҳо ҳам аз ҷиҳати ҳаҷм ва ҳам аз ҷиҳати миқдор беназир мебошанд. Муҳаққиқ Дэвид Гаррисон дар китобаш «Боди дар хонаи ислом» беш аз шашоҳари ҳаракати калони масеҳӣ (ҳар яке на кам аз ҳазор маъшуқонро дар бар мегирад) дар ду асри охир сабт кардааст. Тааҷҷубовар он аст, ки бештари онҳо – зиёда аз 85% – пас аз соли 2000 рӯй додаанд. Ин шаҳодат медиҳад бар он, ки як мавҷи нави амали Масеҳ дар ҷаҳони мусулмонӣ бо роҳнамоии Рӯҳ рӯ ба афзоиш дорад.

Мисолҳо бо ҳудудҳо

- **Шимоли Африка (Алҷазоир, Марокаш, Тунис)**
  Дар миёни берберҳои Кабилӣ дар Алҷазоир аз соли 1990 ҳазорҳо нафар ба имон рӯ овардаанд. Фоҷеаҳои ҷанги шаҳрвандӣ ва ноумедӣ аз хушунати исломӣ бисёриҳоро водор сохт, ки оромиро дар роҳи дигар ҷӯянд. Одатан омилҳои оғозкунанда барномаҳои радиоӣ, китобҳо ва хобҳо дар бораи Масеҳ буданд. Як мӯъмини Кабилӣ гуфт: «Ба мо гуфта мешуд, ки ислом – сулҳ аст, аммо хунирезӣ моро водор кард, ки ба ҳама чиз шубҳа кунем».

- **Эрон**
  Шояд равшантарин мисол ин Эрон бошад, ки имрӯз яке аз тезтар рушдкунандатарин калисоҳои ҷаҳонро дорад. Шабакаҳои махфии калисоҳои хонагӣ, ки аксар вақт занон роҳбарӣ мекунанд, сареъ паҳн мешаванд, бо вуҷуди таъқибҳо. Бисёриҳо оғози роҳи худро бо ноумедӣ аз Инқилоби соли 1979 ва

ҳамчунин бо хобҳои равшани дар бораи Исо мепайванданд. Телевизиони спутникӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ ин рушдро тез карданд. Як эрониён шаҳодат дод: «Ман дар хоб шахсро дар либоси сафед дидам, ки гуфт: “Ба Ман пайравӣ кун”. Ман Исоро дар Ӯ шинохтам».

- **Индонезия**
  Дар бузургтарин кишвари мусулмоннишини ҷаҳон, ҳаракатҳо ба сӯи Масеҳ махсусан дар Ява ва Суматра ба вуҷуд омадаанд. Дар ин ҷо рӯй оварданҳо аксар аз хизмати масеҳиён дар соҳаи тиб ва маориф, ҳамчунин аз кори тарҷумаи Китоби Муқаддас сарчашма мегиранд. Баъзе ҳаракатҳои дохилӣ унсурҳои шиносномаи фарҳангии мусулмонйеро нигоҳ медоранд, дар ҳоле ки ошкоро ба Исо пайравӣ мекунанд.

- **Бангладеш**
  Аз солҳои 1980-ум, махсусан аввали солҳои 2000-ум, тамоми ҷамоатҳои деҳот ба сӯи Масеҳ рӯй оварданд. Таблиғоти эвангелистӣ, ки хусусиятҳои фарҳанги бенгалиро ба назар мегирифт, нақлҳои шифоҳӣ ва истифодаи истилоҳоти исломӣ (масалан, Исо барои Исо, Инҷил барои Инҷил) ҳосили фаровон овард. Кӯмаки башардӯстона дар замони сел ва тӯфонҳо низ дарҳои хабарҳои хушро мекушод.

- **Африкаи тропикӣ (Нигерия, Судон, Чад)**
  Дар минтақаҳое, ки аз хушунати исломӣ ранҷу азоб диданд, бисёри мусулмонон ба сӯи Масеҳ рӯй оварданд, бо дидани бахшиш ва мӯъҷизаҳои шифоёбӣ. Нақши ҳалкунанда дар ин ҷо тарҷумаҳои Китоби Муқаддас ба забонҳои маҳаллӣ буд. Дар ин ҷо Масеҳ на танҳо дар хобҳо, балки тавассути шаҳодати ҷасурона ва ошкоро пеши рӯи таъқибҳо низ худро нишон медиҳад.

- **Осиёи Марказӣ (Узбекистон, Қазоқистон, Қирғизистон)**
  Баъд аз пош хӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ, бисёри сокинони Осиёи Марказӣ ба дин рӯй оварданд, ки қисми онҳо ба ислом буд. Бо вуҷуди ин, бисёриҳо Масеҳро тавассути тарҷумаҳои Китоби Муқаддас, филмҳое мисли «Исо» ва боз дар хобҳои Исо пайдо карданд.

- **Халиҷи Араб (Арабистони Саудӣ, АМА, Яман)**
  Баъд аз таъқибҳои шадид, эътиқодмандон аксар пинҳон мешуданд, вале шаҳодатҳои махфӣ нишон медиҳанд: ҳазорон одамон пинҳонӣ ба пайравии Исо меоянд. Дастрасӣ ба манбаҳои масеҳӣ дар интернет ва дидгоҳҳои шахсии Масеҳ эътиқодро дар ҷойҳое ба вуҷуд овард, ки қаблан дастнорас ҳисобида мешуданд.

Омилҳо, ки ба ҳаракатҳо таъсир мерасонанд

Ҳарчанд контекстҳо гуногунанд, бо вуҷуди ин, метавон унсурҳои умумиро пайгирӣ кард:

1. **Хобҳо ва Дидгоҳҳои Исо –** маъмултарин омиле мебошанд, ки одамонро таҳрик медиҳанд: Масеҳ дар либоси сафед, ки мардумро бо ном даъват мекунад ва сулҳ мебахшад.

2. **Норозигӣ аз ислом –** фасод, хушунат ва фалокатҳои сиёсӣ одамонро ба ҷустуҷӯи роҳи дигар водор мекунад.

3. **Муҳаббати Масеҳӣ ва Шаҳодат –** некӣ ва ғамхории ҳамсоягон, муаллимон ва духтурон мардумро аз шубҳа ба рӯ ба рӯшавӣ мебурд. Афвие, ки аз ҷониби таъқибшудагон нишон дода мешуд, нақши махсусан калон дошт.

4. **Насри Китобҳои Муқаддас ба Забонҳои Маҳаллӣ –** тарҷумаҳои хаттӣ ва шифоҳии Китоби Муқаддас ба мусалмонон имкон медод, ки худ ба суханҳои Масеҳ рӯй оваранд.

5. **Паванди пайравӣ бо контекст –** истифодаи истилоҳот ва ифодаҳои фарҳангии маҳаллӣ кӯмак мекард, то Исо шинохта шавад, бе хатари аз даст додани ҳувияти худ.

6. **Васоити ахбор ва технология –** телевизиони моҳворай, YouTube ва барномаҳои мобилӣ шаҳодатҳо ва Китоби Муқаддасро зудтар паҳн мекарданд, аз он бештар аз он, ки миссионерҳо метавонистанд.

7. **Дард ва буҳрон –** ҷанг, зиндон, маҳрумият ва талафоти шахсӣ лаҳзаҳое мешуданд, ки Масеҳ барои ҷустуҷӯкунандагон худро намоён мекард.

Аҳамияти Каломи Худо (Ҳикмати Дини)

Ин ҳаракатҳо ёдрас мекунанд, ки Масеҳи Ношинос назария нест, балки воқеияти зинда аст. Ӯ мардумро дар тамоми ҷаҳон исломӣ ба худ мекашад, ва на танҳо бо баҳсҳо ва далелҳо, балки пеш аз ҳама тавассути вохӯрии шахсӣ, иштиёқи амиқ ва шаҳодати муҳаббат.

Чизе, ки як вақт номумкин менамуд — табдили тамоми ҷомеаҳои мусалмон ба Масеҳ — имрӯз дар назди чашмони мо рӯй медиҳад. Як талиби собиқ гуфт: *«Ҳоло ман аз Он ки ба ман сулҳ дод, пайравӣ мекунам. Пештар ман вайрон мекардам, ҳоло ман месозам»*.

Тарихи ҳаракатҳои муосири мусалмонон ба Масеҳ нишон медиҳад, ки Инҷил чӣ тавр фарогир ва ҳамаҷониба аст. Аз Шимоли Африка то Эрон, аз Осиёи Марказӣ то Халиҷи Араб — онҳое, ки ҳеҷ гоҳ номи Ӯро намедонистанд, Ҳисобашонро мешиносанд. Рӯҳаш бо қудрати бузург тавассути хобҳо, Китоби Муқаддас, шаҳодатҳо ва азобҳо амал мекунад. “Масеҳи Ношинохт” шинохта мешавад ва на танҳо фардҳоро, балки ҷомеаҳои пурраро тағйир медиҳад.

Таъсироти Теологӣ ва Миссионерӣ

Шоҳидони Муҳаддисот, файласуфон ва таҷрибаи ҷаҳонӣ ба як ҳақиқати амиқ мувофиқат мекунанд: Масеҳ ҳузур дорад ва амал мекунад, ҳатто дар он ҷойҳое, ки номи Ӯ эътироф намешавад. Ин барои теология ва миссионерӣ оқибатҳои васеъ дорад.

A. Ҳристологияи Контекстӣ

Худшиноси дини Эндрю Уоллс дар бораи «принсипи маҳалликунонии» Инҷил сухан меронад: Масеҳ дар ҳар фарҳанг ҷисм мегирад, ки Ӯро қабул мекунанд. Вале, чунон ки Уоллс таъкид мекард, ҳеҷ фарҳанг наметавонад Ӯро комилан дарк кунад. Ин маънои онро дорад, ки масеҳиён бояд борҳо ва борҳо Ӯро бозёбанд, ҳангоми он ки Ӯ дар контекстҳои нав намоён мешавад.

Барои миссионерӣ ин маънои онро дорад: Масеҳ намеояд, то шахсияти фарҳангиро нест кунад, балки онро пурра кунад. Ҳам дар миёни ҳиндҳо, мусалмонҳо, халқҳои қавмӣ ё ҷомеаҳои секуляр ва постмодерн — вазифаи мо ин нест, ки Масеҳи бегонаеро маҷбурӣ пешниҳод кунем, балки Таҳаммул кунем ва эътироф намоем Касеро, ки аллакай ба таври пинҳонӣ дар он ҷо ҳузур дорад.

B. Мисолҳои Ҳуқуқбахш

Маънои “мисолҳои ҳуқуқбахш”, ки Дон Ричардсон пешниҳод кардааст, барои мо як нишонаи муфид мебошад. Бисёр фарҳангҳо дорои афсонаҳо, пайғамбарӣ ё рамзҳое ҳастанд, ки мардумро ба Инҷил омода мекарданд — мисли мардуми карен, ки китоби сафедро интизор буданд, ё пирони бербер, ки Масеҳро аз Китоби Откровение дида буданд. Ин аломатҳои фарҳангӣ ихтилоли ҳақиқӣ нестанд, балки омодагӣ ба зоҳир шудани Ӯ мебошанд. Вазифаи миссия дар он аст, ки ин ришташҳои пинҳоншударо кашф кунад ва нишон диҳад, ки онҳо дар Исо чӣ гуна амалӣ мешаванд.

C.Фаъолияти Умумии Рӯҳ

Рӯҳул Масеҳ маҳдуд ба марзҳои калисо нест. Чунон ки аз таърихи Корнилий (Аъмол 10) ё курбонӣгоҳе дар Афина ба «Худои ношинос» (Аъмол 17) бармеояд, Рӯҳи Худо пеш аз шунидани наҳваи ваъз амал мекунад. Хобҳо, видиёҳо, виҷдон, амалҳои раҳмдилӣ – ҳамаи ин нишонаҳои кори Ӯ мебошанд.

Яъне, фариштагон ба вуҳуде намеоянд, балки ба таърихе ворид мешаванд, ки Масеҳ аллакай ҳузур дорад. Вазифаи онҳо ин аст, ки шаҳодат диҳанд: «Ба он ҷо ном диҳед, ки Ӯ ҳанӯз ном нагирифтааст» (Тейлор), яъне Он Киро, ки аллакай худшинос шудааст, эътироф кунанд.

D. Муносибати миссионерӣ: Пеш аз он ки сухан гӯед, гӯш кунед

Эътирофи Масеҳ Ношинос тамоми муносибат ба миссияро тағйир медиҳад. Ин хомӯшӣ, сабр ва тафовути назарро талаб мекунад. Чуноне ки М. М. Томас навиштааст, гуфтугӯ бояд “мутақобил ва диалектикӣ” бошад — яъне, ба таҷрибаи дигарон дар ҷустуҷӯи Худо бодиққат назар кардан ва ҳамзамон шаҳодат додан дар бораи комилияти Масеҳ.

Ин равиш ҳам триумфализмро (“Масеҳ аз он мост ва мо онро ба шумо меорем”) ва ҳам нисбатгароиро (“ҳама роҳҳо баробаранд”) пешгирӣ мекунад. Он таъкид мекунад, ки Масеҳ ба таври нодир дар марг ва эҳёяш намоён шудааст, вале ҳамзамон Рӯҳи Ӯ аллакай дилҳоро бо роҳҳое омода мекард, ки мо ҳатто намедонистем.

Е. Тавозун байни беназирӣ ва универсалӣ будани Масеҳ

Чолиши “Масеҳи Ношинохта” дар он аст, ки ду ҳақиқатро ҳамзамон нигоҳ дорем:

1. **Масеҳи беназир аст —** Масеҳи хиромишуда ва зиндашуда, ошкории ниҳоии Худо.

2. **Масеҳи умумист —** кори наҷотбахшии Ӯ аз ҳудудҳои даркшудаи намоён фаротар меравад.

Агар аввалиро гум кунем — плюрализм пайдо мешавад, ки Масеҳро ҳамчун марказ рад мекунад. Агар дуюмро гум кунем — истисноият ба вуҷуд меояд, ки таъсири умумиҷаҳонии Ӯро рад мекунад. Ҳаёти ҳақиқии илоҳшиносӣ бояд ҳар ду пояи ин аълоҳоро якҷоя нигоҳ дорад.

Ҳулосаҳои илоҳшиносӣ ва миссионерӣ дар ин ҷо равшананд: Масеҳ аллакай дар ҳар фарҳанг, ҳар дин ва ҳар дил ҳузур дорад. Вазифаи Калисо ин нест, ки Ӯро ба ҷое биёрад, ки Ӯ вуҷуд надорад, балки дар ҷое, ки Ӯ пинҳон аст, шинохтан ва эълон кардани Ӯ мебошад. Барои ин лозим аст фурӯтанӣ, ҳассосият ба фарҳанг ва омодагӣ ба ошкоршавии нав аз ҷониби Ӯ.

Хулоса: Инҷил бе марзҳо

Наскҳ, илми калом ва шаҳодати ҷаҳонӣ исбот мекунанд, ки ҳақиқат бебаҳост: Масеҳ ба марзҳои намоёни калисо маҳдуд нест, ва ҳузури Ӯ танҳо ба онҳое, ки номашонро медонанд, маҳдуд намешавад. Ӯ Логоси абадӣ, нурии ҳақиқӣ, Наҷотдеҳ мебошад, ки корашро дар ҳар аср ва дар ҳар фарҳанг анҷом додааст.

Аз Инҷили Юҳанно то суханронии Павлус дар Афина, аз андӯҳи Айюб нисбат ба Наҷотдеҳ то ҳамсафари ношиноси шогирдон дар роҳи Эммаус – худи Китоби Муқаддас Масеҳро ҳамчун Касе нишон медиҳад, ки ҳузур дорад, ҳатто агар пинҳон бошад. Илми калом ба мисли Тейлор, Ранер, Паниккар, Гриффитс ва Уоллс хотиррасон мекунанд: миссия маънои он надорад, ки Масеҳро ба холӣ биёрем, балки фаҳмидан ва бо ном бурдани Касе, ки аллакай он ҷо ҳузур дорад, мебошад. Ва шаҳодатҳои мусалмонон, ҳиндуҳо,

халқҳои қавмӣ ва ҳатто одамони дунявӣ исбот мекунанд: Масеҳ, ношинос имрӯз ҳам тавассути орзуҳо, дидҳо, виҷдон ва рамзҳои фарҳангӣ рӯй мебарад.Эндрю Уоллс очень точно ин фикрро ифода кард:

“Инҷил ҳамеша дар тарҷума паҳн мешавад — ҳеҷ гоҳ дар шакли аслияш боқӣ наметонад, балки ҳамеша ҷисм мегирад.”

Ин маънои онро дорад, ки миссияи Калисо ба маҷбуркунии таваллудӣ ё нисбат ба нисбӣ саркашона маҳдуд намешавад. Ин даъвати шуҷоъона ва хоксорона аст — Масеҳро дар ҷойҳои пинҳон шинохтан, Ӯро дар орзуву умедҳои ҳар фарҳанг эътироф кардан ва дар он ҷо, ки Ӯ аллакай рӯшан шудааст, Ӯро Маларо эълон намудан.

Масеҳи Ношинос — на альтернатива ва на камнамо дар маъноияш. Ӯ ҳамон Худоест, ки маслуб ва зинда шуд, дасти худро дур аз номҳо ва ташкилотҳо дароз мекунад. Ӯ ҳамон Масеҳ аст, ки ношинос боқӣ монда, дар роҳҳои покиза меравад, ҳамчун рӯҳи виҷдон равшанӣ мебахшад, дар хобҳо бо либоси сафед намоён мешавад ва мардумро ба худ даъват мекунад.

Ҳамин тавр, сухан гуфтан дар бораи Масеҳи Ношинос маънои кам кардани Инҷилро надорад, балки васеъ кардани ҳудуди он аст: Инҷил бе марзҳо, Масеҳ барои ҳамаи халқҳо ва Худое, ки ҳеҷ гоҳ дар таърихи ҳар як инсон нопадид нашуд.

Лутфан ин китобро ба дигарон низ диҳед, то ки андешаҳои нав ва таълимоти тоза имони халқи Худоро мустаҳкам созанд.